

Zintegrowanie procesów deliberacyjnych a ich wpływ: Wnioski z europejskiej fali paneli obywatelskich (i4i)

Panele obywatelskie to procesy, które gromadzą losowo wybrane osoby w celu obradowania nad różnymi kwestiami politycznymi i wypracowania rekomendacji w celu usprawnienia decyzji na szczeblu lokalnym jak i krajowym. Są one coraz częściej przeprowadzane w całej Europie jako nowatorski sposób odbudowania relacji pomiędzy instytucjami przedstawicielskimi i obywatelami. Pozwalają na wypracowywanie rozwiązań dla takich wyzwań społecznych jakimi są na przykład zmiany klimatyczne. Naukowcy różnią się w ocenie skuteczności paneli obywatelskich: niektórzy nastawieni są entuzjastycznie, inni zaś krytycznie. W rzeczywistości jednak kwestia jest bardziej skomplikowana. Dane na ten temat są jednak nadal niewystarczające, a dotychczasowe badania zwykle skupiały się na wpływie paneli na konkretne polityki publiczne, pomijając badanie tego, w jaki sposób panele mogą wpływać na funkcjonowanie instytucji i szersze procesy polityczne. Badania często miały miejsce podczas trwania danego panelu i kończyły się, zanim można było ocenić długoterminowe skutki panelu. Ponadto, badania brały pod uwagę wewnętrzne aspekty paneli, np. skupiały się na strukturze, niewiele uwagi poświęcając ich cechom *integracyjnym*, które stanowią o połączeniu panelu obywatelskiego z szerszym systemem politycznym; a także badały pojedyncze przypadki, które nie były w stanie dostarczyć szerszych, bardziej ogólnych wniosków.

Najnowsze badania sugerują, że wpływ paneli obywatelskich może zależeć od tego, jak są one zaprojektowane i zintegrowane z systemem politycznym. Innymi słowy, jakie są ich *elementy integracyjne*. Dlatego celem projektu i4i jest zbadanie, jak różne elementy integracyjne paneli obywatelskich kształtują ich wpływ na szerszy kontekst polityczny. Przykłady tych cech obejmują to, czy panel jest stałym procesem czy pojedynczym wydarzeniem, kto go organizuje (instytucja publiczna czy społeczeństwo obywatelskie) oraz czy jego charakter jest jedynie konsultacyjny czy też, do pewnego stopnia, wiążący.

Z tych kwestii wynikają trzy pytania kluczowe dla zrozumienia wykorzystania paneli obywatelskich we współczesnych europejskich demokracjach:

- *Czy panele wywierają jakiś wpływ, a jeśli tak, to jakiego rodzaju?*
- *Jakie cechy integracyjne paneli obywatelskich są wykorzystywane w celu włączenia ich do systemu politycznego?*
- *Jaki jest związek między cechami integracyjnymi paneli a skutecznym wywieraniem przez nie wpływu na system polityczny?*

Projekt i4i wykorzystuje unikalną możliwość oferowaną przez program WEAVE aby połączyć czołowych badaczy z Belgii, Niemiec i Polski celem przeprowadzenia pierwszej ogólnoeuropejskiej, systematycznej analizy porównawczej, która pomoże odpowiedzieć na te pytania. Projekt stworzy bazę danych 40 klimatycznych paneli obywatelskich na poziomie krajowym i lokalnym (ew. regionalnym) i przeanalizuje je, łącząc analizę dokumentów, obserwację procesu, wywiady jakościowe, eksperyment sondażowy i jakościową analizę porównawczą (QCA).

W ramach projektu porównane zostanie kilkadziesiąt przypadków paneli obywatelskich, z ich różnymi sposobami umocowania w systemie politycznym, celem sprawdzenia, które cechy integracyjne doprowadziły do największego wpływu paneli. Następnie kilka wybranych przypadków paneli zostanie dokładniej przeanalizowane, aby pogłębić zrozumienie tego, jak cechy te działają w konkretnych sytuacjach. Dzięki temu projekt:

1. stworzy uporządkowane dane na temat sposobów umocowania paneli obywatelskich organizowanych w Europie w istniejących systemach politycznych oraz jaki wpływ panele te miały na instytucje polityczne, procesy polityczne i polityki publiczne,
2. pogłębi zrozumienie tego, w jaki sposób cechy integracyjne paneli obywatelskich wiążą się z ich oddziaływaniami, co pozwoli nam dokonać realistycznej oceny ogólnych skutków paneli obywatelskich,
3. rozwinąć lepsze zrozumienie funkcjonowania demokracji i deliberacji.

Projekt i4i wnieśli istotny wkład do wiedzy naukowej poprzez dostarczenie nowych wyjaśnień i konkretnych danych na to, jak stosować i projektować panele obywatelskie we współczesnych demokracjach europejskich tak, aby działały one skutecznie. Jest to szczególnie ważne obecnie, gdy tak wiele takich procesów organizowanych jest w Europie.